

VRIJE WERKVERTALING VAN 'Breaking bread: Notes for a political theology of migration'

BROOD BREKEN

notities voor een

politieke theologie van de migratie

Hoofdstuk 1. Inleiding

Twintig jaar na de val van de Berlijnse muur, zijn er nog steeds bepaalde muren die deel uitmaken van ons dagelijks leven. Een voorbeeld hiervan is de tweevoudige afsluiting die de scheiding vormt tussen de stad Ceuta en het Marokkaans grondgebied. Andere, misschien iets subtiele muren, zijn toch de oorzaak van bloedvergieten omdat ze zich binnen in ons bevinden en bezit van ons leven nemen. Dit zijn de muren die "hen" van "ons" scheiden.

1.1 Muren en bruggen

Berlijn heeft ons geleerd dat muren niet natuurlijk zijn, maar artificieel. Ze zijn niet vast, maar ze veranderen. Ze zijn niet eeuwig maar slechts tijdelijk. Ze zijn opgelegd... en aanvaard in medeplichtigheid. Dit zou echter niet zo hoeven zijn. Menselijke vrijheid kan de geschiedenis veranderen. Als we iemand ontmoeten en op deze persoon een bepaald etiket plakken, zorgen we op deze manier voor een scheidingslijn; we hebben echter ook de mogelijkheid om de persoon in kwestie te accepteren en zo een brug te bouwen die nabijheid (betrokkenheid) cultiveert.

Laten we onszelf even op de grens tussen de Verenigde Staten en Mexico plaatsen. Muur of brug? Deze plaats was eeuwenlang een plaats van uitwisseling, communicatie en gezonde interactie tussen mensen aan beide kanten van de grens. Muur of brug? Het was ook hier dat, kort na de val van de Berlijnse muur, de regering van Noord-Amerika de natuurlijke grens van de Rio Grande begon te verstevigen door systematisch gebruik te maken van een "catch fence system" (een hekwerk ter afsluiting), helikopters, infrarode straling, warmtesensors en andere instrumenten om de grenspatrouille te versterken. Muur of brug?

Op dezelfde plaats, eigenlijk letterlijk aan de grens, vindt er jaarlijks een krachtige en tegelijkertijd opmerkelijke ceremonie plaats. Een groep Mexicaanse en Noord-Amerikaanse Christenen komen er samen om de Eucharistie te vieren... verbonden door hetzelfde geloof en toch gescheiden door een fysieke muur van politieke scheiding. Bisschoppen, priesters en de hele gemeenschap nemen actief deel aan deze unieke, tweetalige viering aan beide zijden van het hek dat hen scheidt. De Eucharistie is een getuige van het feit dat de universele, ondeelbare en ongelimiteerde liefde van God alle scheiding overwint en ons uitnodigt om solidariteit een wereldwijde dimensie te geven. Tezelfdertijd stelt de Eucharistie een cultuur van angst aan de kaak, alsook de belangen van de machtigen, het lijden van de armen en het onrecht dat ons scheidt. Dit ritueel is daarom een schreeuw ten gunste van bruggen en tegen muren.¹

1.2 Doel van deze brochure

Het doel van deze brochure is de betekenis en de implicatie te gaan ontdekken van acties zoals deze die we net beschreven hebben, die tezelfdertijd symbolisch en echt zijn, persoonlijk en publiek, spiritueel en politiek. Op deze manier, door middel van onze overdenkingen, hopen we een bijdrage te leveren aan een politieke theologie die geworteld is in de Eucharistie en die verandering tot gevolg heeft.²

Ik moet nog even verduidelijken dat we in dit werk de kwestie van migratie niet in al zijn complexiteit zullen behandelen, maar dat we ons enkel zullen toespitsen op de integratie van migranten. Of liever hopen een aanmoediging te zijn en de weg te wijzen naar het bouwen van volledig geïntegreerde samenlevingen waar elke sociale groep zijn eigen plaats kan vinden.

In deze brochure zullen we zowel politieke als theologische argumenten naast elkaar onderzoeken. Aangezien niet alle lezers zich hierin comfortabel zullen voelen, en aangezien dat deze onderwerpen twee aparte 'talen' en vormen van 'redeneren' gebruiken die zo verschillend zijn, is het nuttig op dit moment om de theologische en politieke omlijning van deze brochure te beschrijven.

De theologische benadering bevat een sleutelement van het Christelijk geloof, namelijk het vieren van de Eucharistie. Deze benadering laat ons toe om in de eerste plaats de onschendbare waardigheid en het fundamentele recht van elke mens te bevestigen. Naarmate het betoog voortgaat, zullen we de consequenties van deze benadering ontdekken in de culturele, sociaaleconomische en politieke gebieden, uitgedrukt door de betekenis van het woord, van brood en van macht.³

De politieke benadering van haar kant, verstaat onder integratie de volledige en effectieve uitoefening van de mensenrechten. Het behandelt het bouwen van een geraamte voor een gemeenschapsleven waarin iedereen, zowel migranten als autochtonen, hun rechten erkend zullen weten en deze vrij kunnen uitoefenen. We refereren naar de fundamentele culturele, sociale, economische en politieke rechten. We zullen bekijken hoe deze benadering gevolgen heeft wat betreft de sociale tussenkomst voor immigrerende mensen

en groepen (dit omvat hun onthaal, herkenning, herverdeling en maatschappelijke deelname), evenals hoe deze benadering ons denkbeeld over integratie beïnvloedt.

1.3 Opmaak van de vier niveaus

De manier waarop we de vier niveaus van rechten hebben uiteengezet, is geen toeval. Ten eerste bevestigen we de waardigheid van elke persoon en zijn basisrechten als de universele en stevige basis om in een gemeenschap samen te leven en deze onderwerpen aan te kaarten. Ten tweede analyseren we de culturele en sociaaleconomische rechten als een polariteit die nodig is om een geïntegreerde maatschappij te bouwen. Het derde en laatste stadium vestigt de aandacht op rechten als een uitdrukking van volwaardig burgerschap, toegegeven dat vandaag de dag dit scenario nog steeds een utopie is die ons inspireert om in de richting van deze horizon te blijven lopen.⁴

We kunnen deze samenvatting vervolledigen en verfijnen vanuit het perspectief van een "sociologie van aanwezigheid", opgevat als het kader dat aan de wereld het leven toont waarin we actief zijn, onze 'leefwereld'. Deze aanwezigheid is aan de ene kant een idee en sociologische realiteit die migranten toestaat om op een normale manier een deel te vormen van ons dagelijks leven. Aan de andere kant is deze aanwezigheid een idee en theologische realiteit die een radicale dimensie aan het engagement van een maatschappij toevoegt om omvattend te zijn en iedereen te integreren. In beide gevallen worstelt aanwezigheid met uitsluiting, stigma's en de trend om mensen te vervreemden.

Als we deze aanwezigheid laten gelden als de achtergrond van ons wereldbeeld, komen we in het systematisch mechanisme dat deze aanwezigheid opbouwt en zorgt voor leefbaarheid in onze complexe maatschappij. Dit is dan ook de reden dat we cultuur en economie in onze analyse zullen combineren, net zoals status en klasse, het symbolische en het materiële, brood en rozen⁵, herverdeling en erkenning. We stemmen hiermee in met het standpunt van Nancy Fraser, als ze bevestigt dat deze eigentijdse samenleving:

" twee duidelijke onderscheiden vormen omvat van ondergeschiktheid: klasse stratificatie, primair geworteld in het systeem van de economie, en de status hiërarchie, grotendeels gebaseerd op geïstitutionaliseerde patronen van culturele waarde. (...) Klasse stratificatie correspondeert met ongelijke verdeling en status hiërarchie met miskenning. Moreel gezien echter, is het effect in beide gevallen hetzelfde: sommige leden van de maatschappij worden verhinderd om op eenzelfde lijn als anderen deel te hebben aan sociale interactie. Beide vormen van ondergeschiktheid schenden dus hetzelfde overkoepelend principe van gerechtigheid of m.a.w. schenden het participatieve gelijkheidsprincipe"

Tenslotte en in een derde stap leidt dezelfde benadering ons in de politieke arena, een gebied van volwaardige deelname op gelijk niveau. Aanwezigheid, als een primordiale menselijke realiteit, doet de gemeenschappelijke en onschendbare waardigheid van elke mens oplichten. Om deze aanwezigheid sociaal relevant te maken, heeft ze culturele en sociaaleconomische rechten nodig om zo simultaan verdedigd te worden. Dit alles vereist ontoombaar voortbewegen naar een horizon van veelomvattende politieke rechten waar de 'wederzijdse aanwezigheid' van een paar mensen te midden van anderen de institutionele en alledaagse structuur van onze relaties vormt.

Om deze sociologische en politieke aanpak coherent te houden, zullen we de Eucharistie als de leidraad van onze reflecties gebruiken.⁸ Deze verwevenheid, zowel op politiek als op theologisch gebied, bevat een van de belangrijkste kenmerken van deze studie, maar deze kan tegelijkertijd een lichte moeilijkheid voor sommige lezers vormen. Daarom vragen wij uw geduld. We hebben ervoor gekozen om deze gebieden samen te houden om zo de eenheid van de analyse duidelijk over te brengen.

Hoofdstuk 2: Herkenning van onszelf.

Herkenning van gezichten.

We beginnen dan de besprekingen die we ons voornamen. We herinneren u eraan dat we in elk van de vier voorgestelde hoofdstukken, de Eucharistie als thema zullen gebruiken, van waaruit we achtereenvolgens de theologische aspecten, vragen die betrekking hebben tot het uitoefenen van mensen- en burgerrechten, zaken die te maken hebben met sociale interventie en enkelen eigenschappen van de integratie van migranten zullen analyseren.

2.1 Theologisch niveau: de openingsrituelen van de eucharistie

De Eucharistie begint altijd op de straat, in het leven, in de geschiedenis. Hoewel we er ons soms niet bewust van zijn, heeft elke Eucharistieviering een aanvangsprocessie. Deze processie (hoewel ze gewoonlijk niet wordt toegepast in de moderne liturgie) is mooi, krachtig en seculier, en het brengt ons van de straat tot in de plaats van aanbidding. Het is een processie die mensen uit verschillende hoeken van de stad verzamelt, individuen die hun Eucharistisch leven hebben geleefd tijdens de week, om zo de verstrooiden samen te halen, de verdrevenen te herenigen, degenen die ver weg leven dichtbij te brengen. Het is een processie die aantoont en er ons aan herinnert dat wij allen geroepen zijn door de ene Heer van de hele geschiedenis. Ieder van ons komt aan met eigen zorgen, verlangens, vreugde, hoop, lijden en zwakheden; we bevinden ons allen in onze eigen specifieke situatie, met onze eigen culturele achtergrond, met onze sociale positie, onze wortels, en ons dagelijks leven. Als de openingsprocessie afloopt, behouden we onze verschillen, maar toch zijn we niet langer ver verwijderd van elkaar. We herkennen het gezicht van de ander, we herkennen ons in het gezicht van de ander.

En we luisteren terwijl we in de plaats van aanbidding zijn, naar de begroeting van de priester die aan de viering voorafgaat: "In de naam van de Vader, en de Zoon en de Heilige Geest". We zijn geroepen en samengebracht door de drie-ene God, de God die op een bewonderenswaardige manier eenheid heeft bewaard te midden van verscheidenheid. Volledige gemeenschap voor onze volledig persoonlijke identiteit. En het volk van God antwoordt in eenheid: "Amen". Elkeen van ons (en allen samen) realiseert zich dat deze 'inclusiev-Gods-community' de basis is voor ons onuitblusbaar verlangen om in een geïntegreerde en plurale maatschappij te leven, die verschillen respecteert. Door het teken van het kruis voelen we ook de omarming van de Drievuldigheid, die ons niet alleen steunt, maar die ons ook verenigt. De omarming van de Ene die ons naar Zichzelf trekt, omdat Hij verlangt dat wij leven naar het beeld en de gelijkenis van Zijn complete 'eenheid in verscheidenheid'.

Het is daarom niet verrassend dat de volgende stap van de Eucharistie erkenning van onze fouten met zich meebrengt, alsook het vragen van vergeving. Er is een grote kloof tussen onze verlangens en de realiteit, tussen de 'geest van de meedogende Vader' en de 'geest van de wereld'. God droomt van een verwelkomende, omarmende en broederlijke wereld, gebouwd op eerlijke relaties, die verschillen respecteert, waar elke persoon zich ten volle kan uitdrukken... en toch leven we in een maatschappij die discrimineert en uitsluit, die uiteengedreven is en overheerst wordt door uitbuiting, onrechtvaardige en ongelijke relaties. Wij zijn natuurlijk geen externe toeschouwers van dit spektakel, maar eerder actieve agenten

van onze eigen geschiedenis. "Heer, heb genade", is wat ons hart zou moeten uitroepen. Door dit te doen, komen we terug om de vergeving van God te ervaren, God die toegewijd blijft om onze geschiedenis langs broederlijke paden te leiden, en dat is waarom wij welkom zijn en nieuw gemaakt en opnieuw gelanceerd worden in onze levens.

Deze openingsrituelen eindigen met het openingsgebed. Allereerst worden enkele korte momenten uitgetrokken voor elke persoon om in stilte te bidden, waarna de priester het gemeenschappelijke gebed hardop voorzegt en deelt met de mensen. Hier zien we de dynamiek van eenheid binnen verscheidenheid: eenieder kan zich op zeer persoonlijke wijze uitdrukken in stilte, woorden die tegelijkertijd spontaan en diepgaand zijn, en die dan verzameld worden in het meer formele openingsgebed. Dit gebed, in zijn eigenheid, zou daarom de verschillende stemmen, accenten, muziek, stilte, woorden, uitroepen en geluiden moeten verzamelen in een uniek gemeenschappelijk gebed. Strik genomen zou dit onmogelijk moeten zijn in zo een korte tijdsspanne, en toch schijnt de wijsheid van de Kerk-liturgie zich daar bewust van, en nodigt ons uit om op een symbolische manier onze verschillen te verenigen door de dynamiek van de stilte en de woorden die daarin vervat liggen. We moeten stil worden en samenkomen vanuit een perspectief van stilte om zo in staat te zijn om elke stem te omvatten, omdat deze stemmen zo vaak overstemd worden door geluid of het zwijgen worden opgelegd door de machtigen.

Deze openingsrituelen schetsen de geanticipeerde realiteit van Christus als heer van de hele geschiedenis en Heer van het Universum. We gebruiken de uitdrukking 'geanticipeerde realiteit' omdat het duidelijk is dat deze realiteit nog niet volledig is verwezenlijkt. Ze wacht op vervulling en dit wordt geanticipeerd door middel van de liturgie, terwijl wij wachten op de volledige en definitieve verwezenlijking van deze belofte. Als wij als Christenen accepteren dat Christus de enige Heer is, hebben we bijgevolg geen andere Heer op deze aarde. Om deze redenen zijn onze relaties gekenmerkt door wederkerigheid, gelijkheid, evenwichtigheid en een onvoorwaardelijke verwelcoming. Jezus is de Heer en wij allen zijn broeders en zusters. Via Jezus is iedereen verbonden met de basis waardigheid, in het besef dat iedereen anders is maar met het besef dat deze verschillen nooit discriminatie of uitsluiting kunnen rechtvaardigen.

2.2. politiek niveau: menselijke waardigheid en basisrechten

We hebben zojuist gezien hoe de opening van de eucharistische ritus de liturgische expressie is van een fundamentele menselijke ervaring: namelijk de erkenning dat iedereen geroepen is tot gemeenschap en dat de andere geen vreemdeling is die op afstand moet gehouden worden, maar een naaste buur.

De gehele filosofische traditie van het 'communitarian personalism' en meer specifiek de ideeën van Levinas, onderlijnt dat de waarneming van het aangezicht van de andere persoon de start vormt van een ethische en echt humane relatie. Zoals het hier geformuleerd is, lijkt het een overduidelijke basiswaarheid. Een grondige observatie maakt echter duidelijk dat de werkelijkheid veraf is van deze principes. Drie voorbeelden:

2.2.1. De Spaanse vreemdelingenwet:

De Spaanse vreemdelingenwet 'LOEx', hervormd in 2009, blijft een wet met betrekking tot zogenaamde vreemdelingen. Ondanks het feit dat de formele titel van deze wet spreekt van de rechten en vrijheden toegekend aan vreemdelingen in Spanje. Zonder een detailanalyse te maken is het toch belangrijk te wijzen op sommige van de ernstige fouten, omdat dit duidelijk de effecten aantoont van de basisfouten met betrekking tot de erkenning wanneer ze toegepast worden in de wettelijke en politieke sfeer. Vooreerst beschouwt de wet de migrant als de werknemer en niet als een persoon. Dit is zelfs in die mate zo dat het aldus vermeld wordt in de preambule, wat uiteraard verschillende onderdelen van de inhoud

beïnvloedt. Ten tweede, hoewel niet expliciet vermeld, worden de immigranten bekeken vanuit een criminaliserend oogpunt. Alleen aldus kunnen de voorziene restrictieve maatregelen verklaard worden. Zoals bijvoorbeeld verspilling van bronnen in de detentiecentra voor migranten (CIE in het Spaans) en de lengte van het hoofdstuk met betrekking tot straffen.

2.2.2. Een discriminatoir tewerkstellingsstigma:

Een tweede voorbeeld waar we naar kijken is dat van de werkomgeving, gegeven dat juist dit het domein is waar we het migrantenfenomeen waarnemen. Het gezond verstand dicteert ons en laat ons toe (zeker in tijden van economische groei) dat de migranten gezien worden als werknemers. Zodoende worden ze allen automatisch gesitueerd in een bepaalde tewerkstellingssector, die gewoonlijk tot de laagste categorie behoort, met de slechtste arbeidsomstandigheden: de zogenaamde 'jobs die niemand anders wil'. Aldus wordt op een spontane en zeer 'natuurlijke' manier een ernstige fout begaan met betrekking tot basiserkenning. Dit brengt negatieve associaties met zich mee met, onvermijdbaar, discriminerende gevolgen. Om even meer concreet te zijn: als een Boliviaanse vrouw voet op Spaanse bodem zet, beschouwt de maatschappij de huisarbeid vanzelfsprekend als haar tewerkstellingsmogelijkheid. Totaal los van de kwalificaties die ze eventueel bezit, los van haar familiale situatie en los van haar verwachtingen. De veelvuldige discriminaties tegenover immigranten is een welbekend feit en dit zowel in het domein van de sociale voorzieningen als in de academische wereld.

2.2.3. Tweede generatie migranten:

Laat ons tenslotte enige aandacht geven aan de migranten van de tweede generatie, dit zijn de hier geboren zonen en dochters van de migranten. Ook hier zien we hoe de sociale perceptie en een verstoorde erkenning van de immigranten hun bekwaamheid om op een normale manier te integreren in hun nieuwe maatschappij beïnvloedt. In een bekende studie, geven Carola en Marcello Suárez-Orozco, hen de Engelse term 'poisoned mirror' (vergiftigde spiegel) om de stereotypen en de vooroordelen die de maatschappij aan deze tweede generatie geven, te benoemen. Dit resulteert in het ontstaan van een reactieve en marginaliserende identiteit, en ook in een houding van oppositie tegenover de dominante maatschappij. Natuurlijk volgt het parcours van niet elke persoon, behorend tot de migrantenfamilie, de weg van conflict en marginalisatie. Toch is het waar dat deze mensen lijden onder een grotere discriminatie en meer moeilijkheden ervaren op het door hen gekozen levenstraject. Zonder in details te gaan willen we toch onderlijnen dat deze mechanismen van uitsluiting van kinderen van migranten zware gevolgen heeft. En dit niet alleen voor hen maar ook voor de maatschappij in haar geheel en dit telkens zowel op het functionele niveau als op het niveau van de waarden en principes.

We kunnen niet zeggen dat dit toeval is, noch inzake wetgeving en tewerkstelling, noch inzake de situatie van de tweede generatie migranten. Het zijn dus geen simpele vergissingen maar een logisch gevolg van segregatie en uitbuiting. Er bestaan concrete mechanismen die migranten criminaliseren en angst verspreiden. Daarom is het noodzakelijk dat de sociale ongelijkheidsstructuren of m.a.w. het proces waardoor de ongelijkheid en de discriminatie als normaal worden beschouwd, ontmaskerd worden. Daarom is het van essentieel belang om voor eens en altijd de onschendbare waardigheid van elk menselijk wezen te bevestigen.

2.3. Sociaal niveau: het onthaalbeleid en de wettelijke en politieke integratie:

Gastvrijheid en verwelcoming laten ons toe om onszelf te bevrijden van een verlamdende blik en de fouten van verstoorde erkenning te vermijden. Tegenover de perceptie van een migrant als iemand die een vijandige vreemdeling is, maken wij een andere keuze, nl deze

van de gastvrijheid, welke het mogelijk maakt opnieuw geboren te worden en op een andere wijze samen te leven. Door gemeenschappelijke en wederkerige erkenning kunnen we onze waarheid en hernieuwde gemeenschappelijke humaniteit herontdekken.

Op deze wijze worden het dagelijks leven en het relationeel netwerk, gebieden van diepgaande sociale verandering. De zaak is simpel en zelfs zo eenvoudig dat we het dikwijls vergeten: We hebben het verband gevonden tussen de domeinen van het persoonlijke en het structurele. Het oprecht verwelkomen verandert onze relatie, en onze relatie verandert de realiteit. Dat is de manier waarop we de steriele en verlamme persoonlijk/structurele polariteit overstijgen, die doorgaans beschouwd worden als de twee enige mogelijkheden: hen niet toelaten in onze private micro kosmos of denken dat we de wereld op slag kunnen veranderen. Het authentiek ontmoeten van de andere persoon in ons dagelijks leven laat ons toe de kracht tot verandering van het meso niveau te herontdekken en dus relaties op te bouwen.

2.3.1. Basisrechten en gemeenschappelijke waardigheid:

Deze overwegingen hebben niet alleen betrekking op het gebied van het vrijwilligerswerk of de christelijke naastenliefde in de strikte zin. Er is een bredere scope. We stelden het al (toen we de onschendbare waardigheid van elk menselijk wezen totaal onafhankelijk van zijn oorsprong of financiële situatie bevestigden): basisrechten moeten erkend worden op wettelijk en praktisch vlak. Het is niet voor niets dat het 'strategisch plan voor burgerschap en integratie' (2007-2010) van de Spaanse regering het onthaal van de immigranten als een prioritaire actie vooropstelde. Dit had een tweeledig doel: de immigranten de nodige middelen geven zodat ze kunnen leven met een voldoende graad van zelfstandigheid, zodat ze toegang hebben tot alle goederen en diensten en opdat ze de mogelijkheid hebben hun burgerrechten uit te oefenen en aan hun verplichtingen te voldoen op gelijke voet met de eigen bevolking. Aan de andere kant, zou men een overheidsnetwerk moeten vormen van onthaaldiensten, verspreid over het hele land, die in staat zijn te antwoorden op de behoefte aan een begripvol onthaal, voor mensen die zich in kwetsbare situaties bevinden of bijzondere noden hebben.

In elk geval kunnen we niet vergeten dat het onderwerp van de onschendbare waardigheid van elk persoon gericht is op de effectieve erkenning van de fundamentele rechten, geassocieerd aan de gemeenschappelijke waardigheid. Daarom onderzoeken we dit thema in dit essay, zoals Andrés Tornos deed.

2.3.2. Focus op wettelijke en politieke integratie

Volgens de legaal-politieke logica is een persoon goed geïntegreerd als zijn rechten gekend zijn en hij die vrijelijk kan uitoefenen in de gemeenschap. Het accent ligt daarom op het wettelijk raamwerk. Dit komt doordat de grootste moeilijkheden met betrekking tot integratie liggen in tekortkomingen in de wet en de implementatie ervan. En dat op zo'n manier dat de voorgestelde oplossingen proberen de onvolkomenheden van de wetgeving (dat is de verantwoordelijkheid van de wetgever) en de onvolkomen toepassing ervan (wat de verantwoordelijkheid is van burgers, immigranten en eigen bevolking) te remediëren.

Vanuit dit perspectief zijn sommige punten van de (Spaanse, nvdv) vreemdelingenwet uitermate belangrijk.

Ondanks de formeel bevestigde principes van gelijkheid en het voorzien van rechten (zoals onderwijs en huisvesting) worden mensen geclassificeerd volgens hun financiële situatie. M.a.w. volgens de LOEx wet bestaat er niet zoiets als universele rechten, die gelden voor iedereen. Eerder genieten sommigen alle rechten, terwijl anderen slechts een beperkt aantal. Alhoewel er specifieke onrechtvaardigheden zijn in deze regeling en een

grondwettelijke kritiek erop mogelijk is, is het nog belangrijker dat deze wet ons lijkt terug te brengen naar de tijd van vóór de Franse revolutie, toen er een quasi feodaal systeem bestond waarin de rechten van de mensen niet afhankelijk waren van de menselijke waardigheid, maar eerder van hun geboorte.

In dezelfde zin bekritiseert Ricard Zapata-Barrero dat het burgerschap vandaag blijkbaar iets geworden is als een private eigendom, een soort privilege dus: "In contrast met andere eigendommen is het burgerschap ontvangen op de onvrijwillige basis van geboorte. Het is juist dit privilege door geboorte dat ons kan doen denken dat de middeleeuwse opvattingen overleven in onze moderne maatschappij". Juist daarom zijn deze privileges een hindernis voor de volledige erkenning van de menselijke waardigheid en schenden ze deze.

Hoofdstuk 3: DIALOOG. EEN UITWISSELING VAN WOORDEN

Wanneer wij naar het gezicht van een ander mens kijken (en die persoon als een Gezicht zien), herkennen wij hem of haar ook als een spreker en stellen wij ons open voor de door die persoon uitgesproken woorden, en gaan wij er een dialoog mee aan. Dialoog betekent letterlijk "doorkruist" door de *logos* (dia-loog), door de rede, door woorden... met al hun achterliggende bedoelingen, accenten, nuances, rijkdom, overeenkomsten en debatten. Deze dagelijkse verbale activiteit doet ons de culturele rechten van mensen en van sociale groepen beseffen en naar waarde schatten.

3.1. Theologisch niveau: de liturgie van het Woord

Laten wij dan onze viering van de Eucharistie voortzetten en een begin maken met de Liturgie van het Woord. Ten eerste wordt het Woord Gods ontvangen en verwelkomd als een daadwerkelijke schenking van God aan Zijn Volk. Ten tweede wordt dit Woord verspreid, uitgelegd, gedeeld en in omloop gebracht over de gehele geloofsgemeenschap. Het rondgaan van het Woord (en bijgevolg van alle woorden) is de basis van de dialoog.

Deze dialoog lijkt bij uitstek noodzakelijk binnen onze sociale en kerkelijke context, die wordt gekenmerkt door pluralisme en door tal van op uitsluiting gerichte tendensen. Aangezien wij binnen de Kerk leven, zouden wij als christenen in staat moeten zijn om dit rondgaan van het Woord een plaats te geven in de publieke arena van onze cultuur. Vanuit dit oogpunt gezien mag de cultuur geen elitair privilege zijn dat de maatschappij verdeelt, maar dient zij in de plaats hiervan een realiteit te zijn die wij ontvangen, herscheppen, beheersen, verspreiden en verdelen over alle mensen en groepen binnen de maatschappij – circulair, rondgaand, zonder uitzonderingen.

3.1.1. Een dialoog tussen God en de mensen

De liturgie van het Woord is in wezen een dialoog tussen God en het Godsvolk.

Hij begint met het initiatief van God, die Zelf met de mensheid wenst te communiceren, en onze respons is luisteren naar het Woord Gods. Door het liturgische jaar heen herbeleven wij de voornaamste momenten in de heilshistorie zoals deze in de Bijbel zijn neergeschreven. Het is onbegonnen werk om hier zelfs maar een samenvatting te bieden van de fundamentele Bijbelteksten die over de realiteit van migratie handelen. Wij zullen ons beperken tot het vermelden, als illustrerende voorbeelden, van een half dozijn uit zowel het Oude als het Nieuwe Testament. Abraham, onze vader in het geloof, was een zwervende Arameeër die zijn land als emigrant verliet (Gen. 12-25).

Het op vreemde bodem uitgebuite Volk van Israël werd Gods volk dankzij het bevrijdende optreden van God die hun kreten hoorde (Ex. 1-15). Wanneer het volk in het beloofde land is aangekomen, wordt het geacht te leven in relaties die steunen op solidariteit, en hiervan blijkt te geven in de aandacht die het schenkt aan de mensen die zijn midden verblijven (Lev. 19:34). De Babylonische ballingschap en de daaropvolgende terugkeer naar Palestina was een van de andere stichtingscrisissen die het weefsel van het volk vormden.

Jezus zelf leed onder ballingschap (Mt. 8:20) en zijn hele leven lang kon hij zijn hoofd nergens te rusten leggen (Mt. 8:20); bovendien identificeerde Hij zich uitdrukkelijk met immigranten (Mt. 25:35). De apostel Paulus brengt het Goede Nieuws aan de niet-Joden (Gal. 1:16) en vormt een gemeenschap met hen die zowel meervoudig is als verenigd in haar diversiteit. Van zijn kant schrijft Petrus aan een gemeenschap van migranten (1 Pe. 1:1 en 2:11), en spoort hen aan om wederzijdse gastvrijheid te beoefenen (1 Pe. 4:9).

3.1.2. Een familiegesprek

Het woord homilie komt van het Griekse werkwoord *homiléin*, dat betekent iets familiair zeggen of meedelen, dan wel iets binnen een vriendschap delen. Het gebruik van deze term leidt ons tot een dieper begrip van de Heilige Schrift en nodigt uit tot dankzegging voor de wonderen van God. Het voedt het geloof met het Woord, bereidt de gelovigen voor op een vruchtbare communie en nodigt hen uit om de vereisten van het christelijke leven in de praktijk te brengen (*Volgorde van de lezingen voor de mis*, nr. 41).

Is de homilie in de praktijk een sermoen of een preek gaan betekenen, haar eigenlijke betekenis is rijker en meer genuanceerd. Het gaat erom aan te moedigen tot het bieden van ruimte voor een, door de priester gemakkelijker gemaakte, dialoog tussen God en Zijn gemeenschap en binnen de gemeenschap onderling. Dit alles ingebed in de aanwezigheid van God en de inspiratie door de Heilige Geest.

3.1.3. De betekenis van de geloofsbelijdenis

Laten wij het nu over de geloofsbelijdenis hebben. Wanneer de in de kerk aanwezige gelovigen gezamenlijk de geloofsbelijdenis opzeggen, spreken zij niet alleen gezamenlijk hun gedeelde geloof in de drie-ene God uit, maar doen zij dat door uitdrukking te geven aan hun een-zijn met alle andere gemeenschappen van gelovigen die overal ter wereld dezelfde formule opzeggen. Door de geloofsbelijdenis uit te spreken, worden wij verbonden met een overgeërfde traditie, m.a.w. met gelovende gemeenschappen die vóór ons hebben gebeden en na ons zullen bidden en die, verenigd door hetzelfde geloof, samen zullen blijven bidden.

Zoals de filosoof Alasdair MacIntyre zegt, is traditie in werkelijkheid een uitgebreid gesprek door de tijd heen. M.a.w. als wij de geloofsbelijdenis opzeggen betekent dit tegelijkertijd dat wij ons eigen persoonlijke engagement bevestigen, dit engagement met de gemeenschap van de gelovigen delen en het zowel geografisch als in de tijd uitbreiden. Eens te meer zien wij een krachtige bevestiging van de eenheid te midden van de diversiteit.

Maar wat is de specifieke inhoud van deze geloofsbelijdenis? Samengevat is zij een luid klinkende belijdenis van het geloof in één ware God, de gemeenschap in God. Het is duidelijk dat deze zeer beknopte geloofsverklaring aansluit bij veel andere. In de Paaswake en in de doopvieringen wordt een formule met vragen en antwoorden gebruikt en aangezien de geloofsverklaringen worden voorafgegaan door vragen over het verzaken aan Satan enz., zouden wij deze vragen anders kunnen formuleren zodat zij passen bij onze eigen context hier:

Verzaakt u aan Satan en al zijn werken en al zijn lege beloften? Verzaakt u aan het kwaad, dat het Vader-zijn van God ontkent door het schenden van de essentiële waardigheid van elk menselijk wezen, ongeacht zijn toestand, herkomst of administratieve status?

Verzaakt u aan Satans werken, dit wil zeggen alle handelingen die discrimineren, uitbuiten, marginaliseren, criminaliseren en de gemeenschap verscheuren?

Verzaakt u aan al zijn leugens en lege beloften zoals paternalisme, dat afhankelijke relaties doet ontstaan? Verzaakt u aan alle vormen van welstand die mensen kunnen doen zwijgen bij het zien van onrechtvaardigheid? Verzaakt u aan het niet-erkennen van de rechtmatige en verrijkende menselijke diversiteit?

De geloofsbelijdenis, die het verzaken betekent aan de waarden en opvattingen van het dominante systeem en die wordt geformuleerd en verdeeld onder de gelovigen, is nauw verbonden met de oprechtheid van ons geloof in de drie-ene God: God de Vader, die de universele mensenfamilie heeft gesticht. God de Zoon, die vlees werd in Jezus van Nazareth en zijn op de naaste gerichte, oprechte en geëngageerde mededogen voor heel de mensheid toont. God de Heilige Geest die over de gehele schepping zweeft en zodoende diversiteit een bron van gemeenschap-zijn doet worden.

3.1.4. Een participerend gebed

De gebeden van de gelovigen zijn het voornaamste kanaal waardoorheen de participatie van alle leden van het Godsvolk plaatsvindt in de vorm van hardop gezegde woorden. Elke vorm van verlangen, angst, moeilijkheid, intentie, pijn, hoop en gemompel, vindt zijn plaats in dit bemiddelende gebed voor de noden van de wereld en heel de Kerk in haar concrete realiteit. Ik herinner mij zeer goed de Kerstviering van 25 december vorig jaar in het Detentiecentrum voor Migranten (CIE) in Madrid.

Bij het gebed van de gelovigen werd aan de aanwezigen gevraagd hun eigen intenties hardop uit te spreken. Er was nauwelijks een seconde verstreken na deze uitnodiging tot het gebed, toen een luide stem weerklonk: "Vrijheid!" Het was de stem van een man van middelbare leeftijd, van Oekraïense afkomst, een lid van de Orthodoxe kerk, die met de grootste moeite een zin in het Spaans kon zeggen.

Toch drukte hij in één enkel woord duidelijk en krachtig zijn diepste wensen tegenover de Allerbarmhartigste God uit. Daarna brachten andere mensen hun verschillende smeebeden naar voren, elk op hun eigen manier en met een eigen stijl, inhoud, taal, muziek of gebaren.

Al deze stemmen, uitroepen en stiltes bereiken de oren van de Mededogende God, allen weerklinken binnen Zijn hart en allen ontlokken een bindend antwoord.

3.2. Politiek niveau: culturele rechten

Vanuit wat we in vorig punt stelden betreffende de behoefte voor elk individu en elke sociale groep om zichzelf in de publieke arena uit te drukken, is het geen pleidooi van een profeet over een binnenkerkelijk probleem, maar eerder de verdediging van de politieke erkenning van de culturele rechten. Vanuit dit standpunt presenteren we hierbij een logisch drievoudig argument.

3.2.1. De unieke waarde van elke persoon:

Vooreerst moeten we ons bewust zijn van het belang van de aanmoediging van elk persoon om zich volledig te kunnen uitdrukken, en dat met gelijke rechten en volledige vrijheid. Hiermee willen we stellen dat we weigeren te overwegen de immigrant te zien als een toegevoegde arbeidskracht, wiens aanwezigheid wij bij ons rechtvaardigen enkel en alleen omwille van zijn arbeid(sinspanningen). Neen. Elke individuele immigrant is waardevol als persoon. Zij hebben waarde als individu, zij hebben een verleden, zij hebben roots, zij hebben een privaat leven, een geschiedenis, plannen, verwachtingen, frustraties, wensen, noden, emoties, relaties, een eigen persoonlijkheid, potentieel... en zij hebben een specifiek heden, zij hebben een leven als bijdrage tot de maatschappij. Elke immigrant is precies dat, een persoon en niet een arbeider. Als een persoon en met dit in ons achterhoofd, moeten zij beschouwd worden als gelijke subjecten en partners in onze maatschappij.

3.2.2. Migranten: een bron van verrijking:

Ten tweede, kunnen we vaststellen dat de stem van de immigranten (met hun rijkdom, nieuwigheden en verscheidenheid), een bijdrage leveren met een brede scoop aan de hedendaagse maatschappij. We leven in een geglobaliseerde wereld waar de maatschappij ongelooflijk ingewikkeld is geworden. Migranten kunnen een bron van verrijking zijn voor deze veranderende realiteit. Zij brengen nieuwe ervaringen mee en bieden ons meer bronnen aan om die complexe maatschappij beter te verstaan en eraan te participeren. Men kan stellen dat het fenomeen van de migratie de opbouw van onze maatschappij verandert, en het is precies de migrantenpopulatie die het meest bijdraagt tot onze maatschappij (door hun woorden, hun geschiedenis, en hun unieke stem), aan de graad van de globaliserende omstandigheden van de 21^e eeuw. De scholen, sociale organisaties, kerken, of politieke entiteiten wensen dat echter niet, weten niet hoe deze pluraliteit van stemmen te verwelkomen die hen aangeboden wordt door de migrantenpopulatie. Ze zijn in een heel slechte positie om de confrontatie aan te gaan met de uitdagingen van het verleden en de toekomst.

3.2.3. Der rol van groepen

De derde stap van ons argument bestaat erin het groepskarakter te onderlijnen van de culturele rechten. M.a.w. we moeten niet alleen het recht voor elk persoon op een stem verdedigen, maar we moeten ook de rol van groepen met een gedefinieerde culturele identiteit verdedigen, zodat ze kunnen erkend worden en toegelaten worden om hun stem te laten horen in de publieke ruimte. De configuratie van onze maatschappij is zo dat ze slechts bewust zal worden van haar rijkdom en pluraliteit indien ze bekwaam is een weg aan te bieden om deze erkenning en expressie te kanaliseren, zoals door het beginnen van een constructieve dialoog tussen groepen. Om dit op een andere manier te bekijken: de houding die we willen verdedigen is niet deze van het neutrale liberalisme dat de vrije meningsuiting bevestigt, en die vrijheid ziet als iets dat enkel toebehoort aan individuen en dus gemeenschappelijke expressie beperkt tot de private sfeer. In onze opinie, kunnen culturele

groepen hun aanwezigheid laten voelen in onze publieke ruimte: vooreerst, omdat zij het recht hebben om dat te doen, en ten tweede omdat ze op die manier kunnen bijdragen aan de verrijking van het politiek en burgerlijk leven van de maatschappij.

3.2.4. Het religieuze aspect

Op dit punt is het noodzakelijk om twee nieuwe elementen in de analyse op te nemen, namelijk het religieuze en het politieke. Wat betreft het religieuze aspect is het klaar en duidelijk dat dit een delicaat onderwerp is en alarmbellen laat rinkelen bij hen die de publieke aanwezigheid van culturele groepen reeds negeren. 'Religie moet beperkt worden tot de sacristie', stelt het dominante liberalisme. 'Juist in deze tijden van fundamentalisme' voegt de niet-gelovige eraan toe. 'Er is geen plaats voor religie in het publieke domein', besluit de angstige burger. Dit argument, dat vaak gebruikt wordt in hedendaagse debatten, is eigenlijk een verarming van ons publiek leven en beperkt onze burgerlijke vrijheid. Uiteindelijk moedigt het ook irrationele angst aan, irrationeel aangezien het een voorouderlijke angst is voor het nationaal katholicisme, de verwerping van wat anders is of soms meer specifiek in ons geval, een angst voor de moslimwereld.

3.2.5. Op weg naar een institutionele erkenning

Wat het politieke element betreft dat het weghouden van verschillende culturele groepen uit de publieke sfeer institutionaliseert, willen we een eenvoudige historische vergelijking maken: er kan gesteld worden dat het overheersende dispuut in de 19^e en 20^e eeuw dat was van de verhouding van kapitaal/arbeid. Gegeven het economisch karakter van dat dispuut vonden moderne democratieën manieren om de institutionele vertegenwoordiging van sociale instanties te introduceren (vakbonden) als een manier om dit conflict op te lossen en de democratie te verrijken. Dit leidde in vele gevallen tot de welvaartsstaat en de sociale markteconomie. In dit systeem ontkenden de vakbonden en werkgevers niet de politieke partijen als een middel van populaire vrije meningsuiting in een representatieve parlementaire democratie. Eerder erkenden vakbonden en werkgevers dat de politieke partijen de democratie versterkten en ze namen eraan deel. Indien dit systeem functioneerde, zou het dan niet redelijk zijn om uit te kijken naar een gelijkaardig systeem dat de vertegenwoordiging van significante culturele groepen regelt? Zouden we deze mogelijkheden niet exploreren als we aanvaarden dat één van de belangrijkste conflicten in onze maatschappij (en in de toekomst ervan) een sterke culturele component heeft? Aangezien een rijke en stabiele democratie als deze van het Verenigd Koninkrijk reeds dit type van activiteiten kent (althoewel we dit hier niet willen analyseren) menen we dat deze ervaring ons kan helpen in onze reflectie.

3.3. Sociaal niveau: de politiek van verscheidenheid en psychosociale integratie

3.3.1. "Samenwerking met"

Na de discussie met betrekking tot het sociale aspect, moeten we eerst het belang onderlijnen van het overtuigen van de immigranten zelf om hun stem te verheffen. Al te dikwijls immers –zelfs bij sociale organisaties die pro migranten zijn en goedbedoelde programma's- is er een tendens om de participatie van de migranten zelf te beperken. Het is niet verwonderlijk, het is zelfs droevig, dat lokale politieke overheden het gezelschap van immigrantenleiders enkel opzoeken, als er verkiezingen zijn en ze hopen op hun stemmen. Ernstiger is het dat NGO's immigranten zien als objecten en niet als actieve individuele subjecten; dat zij hen beschouwen als 'een gebied met problemen en noden', in plaats van als individuen met mogelijkheden, individuen die iets te bieden hebben; dat ze zich tot hen richten als dienstverleners en niet als gelijken. Uiteindelijk resulteert dit in het genereren van een systeem van afhankelijkheid en voert het opnieuw een patronale houding in. Gegeven dit scenario is het essentieel de houding van 'ik doe iets voor hen' te vervangen door de

attitude van 'samenwerken'. Voorbeelden van door migranten geleide organisaties en de groei van netwerken met wederzijdse steun, zijn realistische en utopische initiatieven, die hoopvol zijn voor de toekomst. Het zijn ook voorbeelden van hoe we verder kunnen gaan, voorbij de ongelijkheden die er meestal zijn: van de persoonlijke en relationele wederkerigheid, naar een reëel gemeenschappelijk burgerschap. De eerste stap hiertoe is de stem van migranten ernstig nemen en goed luisteren naar wat ze ons te zeggen hebben.

3.3.2. Verenigingen van immigranten

De tweede taak gaat verder dan het individueel niveau en concentreert zich op de actieve promotie van de migrantenverenigingen. Het is uiteraard nodig om de deelname van mensen met een migratiegeschiedenis in de verschillende al bestaande organisaties aan te moedigen. Maar dit betekent niet dat specifieke migrantenverenigingen geen relevante rol zouden spelen in onze maatschappij. Aangezien immigratie een sociaal fenomeen van groot belang is, dat in hoge mate bijdraagt aan de opbouw van de realiteit waarin wij leven, is het belangrijk om te luisteren naar de leiders en de organisaties van de belangrijkste protagonisten (de migranten). Daarom moeten we de ruimten en fora aanmoedigen, waar deze stemmen kunnen gehoord worden. We moeten wegen vinden om hun opinie en ideeën te incorporeren in het leven van de gemeenschap. Zoals we reeds zegden is het nodig de angst die we hebben voor de publieke aanwezigheid van verschillende gemeenschappen te overstijgen. Hoe rijker en diverser een maatschappij is, des te groter is het niveau van sociale integratie en sociale cohesie, evenals de democratische gezondheid van het systeem.

3.3.3. Interculturele bemiddeling

Ten derde moeten we verwijzen naar de zogenaamde interculturele bemiddeling. We verstaan en waarderen het als een middel dat kan bijdragen tot het bevorderen van dagelijkse kansen voor het gemeenschapsleven met onderlinge verbondenheid. De benaderingen die leiden tot een vreedevolle co-existentie van verschillende, naast elkaar bestaande, socioculturele groepen met weinig interactie zijn echter niet genoeg. Het is duidelijk dat, gegeven de hedendaagse context van de economische crisis, het voorkomen van botsingen en sociale conflicten met xenofobe wortels moet worden nagestreefd. Maar wat nog even waar is, is dat als de benadering zich beperkt tot het vermijden van conflicten, de sociale dynamiek zal blijven bestaan en vooroordelen en stereotypen zal blijven versterken. Dat wordt een soort tijdbom, die sociale conflicten zal veroorzaken. Daarom is het essentieel om wegen aan te wijzen die ons dagelijks leven verrijken door het pad van deze groepen met verschillende origine te laten kruisen. Vanuit dit gezichtspunt is het duidelijk dat de interculturele bemiddeling geen voorbijgaande fase of een simpele carrièremogelijkheid is. Het, kan ook geen domein zijn dat gereserveerd is voor experts. We willen integendeel focussen op een vorm van bemiddeling die geworteld is in de ruimte die niet gevuld is met conflicten, maar sterk berust op gebieden van dagelijks gemeenschappelijk leven (gezondheidscentra, hogeschole, nabuurschap) en bijdraagt tot het huidige en veranderend sociale weefsel.

3.3.4. Een echte inclusieve school

Het is duidelijk dat deze culturele aspecten een directe link hebben met de onderwijsomgeving en met de problematiek van de tweede generatie migranten. Met betrekking tot de onderwijsachtergrond hebben veel auteurs de nood onderlijnd aan scholen met grote diversiteit. Dit wil niet alleen segregatie voorkomen, maar ook andere benaderingen zoals categoriaal onderwijs (uitsluitend voor migranten), welke het risico op stigmatisering van jonge migranten inhoudt. Om deze theoretische discussie te overstijgen is het noodzakelijk dit te formaliseren via specifieke operationele programma's die op een

creatieve manier reële uitdagingen beantwoorden. Hier willen we het Egeria project (gepromoot door "Fere Catholic Education"), dat dit hoopt te realiseren, in het licht stellen. Het engagement voor een intercultureel en exclusief onderwijs zou hand in hand moeten gaan met de strijd tegen onderwijssegregatie, welke jammer genoeg de laatste tijd veld heeft gewonnen. Het is geweten dat leerlingen met een migratiegeschiedenis of van andere etnische minoriteiten zeer ongelijk verdeeld zijn over het onderwijssysteem in ons land. Het zou een gebaar zijn dat niet zozeer profetisch is, maar eerder gewoon aansluit bij hun missie, indien katholieke scholen bereid zouden zijn een systematisch actieplan op te zetten, teneinde deze onrechtvaardige en complexe situatie ongedaan te maken zodat de verschillende geografische, culturele en economische achtergronden de kracht van het evangelie niet onderuit halen. Dit zal meer vragen dan opportunistische toespraken. Het zal het belangrijk zijn dat publieke autoriteiten dit steunen en er zich toe engageren via activiteiten van dit type.

3.3.5. Psychosociale benadering van de integratie

Tenslotte moeten we erop wijzen dat, in tegenstelling tot de legaal-politieke benadering die we eerder behandelden, de psychosociale benadering van de integratie, in de eerste plaats gericht is op de psychologische voorwaarden die zulke integratie aanmoedigen of belemmeren. Hier voelen we aan dat de voornaamste conflicten waarop wij moeten focussen, de mechanismen zijn die frustratie veroorzaken bij migranten (emotioneel gemis, niet uitgekomen verwachtingen, ervaringen van sociale of omgevingsuitsluiting...). We moeten zoeken naar de oplossingen die de menselijke relaties bevorderen en effectief antwoorden geven op deze frustraties. We moeten opletten dat we niet het risico lopen de context van deze individuen te negeren, en de manier waarop ze van daaruit zelf proberen hun emotionele problemen op te lossen of te verwerken. Dit is een belangrijke aanvulling op wat we tot hiertoe over dit punt naar voor brachten. Het is essentieel dat alle socio-culturele groepen de mogelijkheid hebben om hun stem te verheffen en hun ding te zeggen. Maar dit zal geen oplossing brengen voor elke individuele persoon (vooral niet voor hen die in een situatie van grote kwetsbaarheid of uitsluiting leven). Zij moeten eigen mogelijkheden en hulpbronnen krijgen die hen toelaten hun eigen verhaal te brengen. Meer zelfs, ervaringen leren ons dat een gezonde en succesvolle inbedding in een sterke en creatieve gemeenschap juist de ontwikkeling van de eigen mogelijkheden versterkt en tot een meer uitgebalanceerde persoonlijkheid leidt, die dan op haar beurt gezonder wordt.

Hoofdstuk 4: delen – herverdeling van goederen

We zijn nu gekomen in een nieuw stadium van het plan, uitgetekend voor deze reflectie. Parallel met het belang van het woord, moeten we ook spreken over het brood. Parallel met de culturele rechten moeten we ook spreken over de sociale en economische rechten. Parallel met de erkenning moeten we het hebben over de herverdeling. In Christelijke termen, in overeenstemming met Het Boek, vinden we de tafel. Laat ons nagaan hoe dat in elkaar zit.

4.1. Theologisch niveau :

4.1.1. Eucharistische liturgie

We beginnen met het tweede deel van de eucharistie. Dit gebeurt rond het altaar en het mysterie dat we gevierd hebben in het laatste avondmaal van de Heer, waarbij het bloed en vlees van de Heer gedeeld wordt door de gehele mensheid (lumen gentium 26) . De herdenking van het laatste avondmaal is verbonden met twee belangrijke acties/elementen van het leven van Jezus van Nazareth. Enerzijds de vele maaltijden met vreemdelingen en gemarginaliseerden en de voorkeur voor de armen en gemarginaliseerden enerzijds en anderzijds met brood en vis voor het voeden van de hongerigen en behoeftigen. In beide gevallen is het hoofdidee de bevestiging dat alle goederen bestemd zijn voor iedereen.

Vanaf de eerste kerk (periode) wordt eucharistie gebruikt voor het delen van de goederen (bv. paulus 1 cor 12, 17 – 22). Bij de viering van witte donderdag en Christus Koning, benadrukken wij deze dimensie van het 'delen' van de eucharistie. Dit anticipeert duidelijk en maakt de komst van het Rijk Gods mogelijk en dat vieren we. Dit veronderstelt een radicaal alternatief voor het heersende economisch systeem in de wereld, welke veel migratie veroorzaakt.

Geconfronteerd met een economie gebouwd op materialisme en consumentisme, brengt de eucharistie ons naar genade en de communio.

4.1.1. De vruchten van de aarde en van het werk van mensen

De eucharistie met de voorbereiding en de aanbidding van de gaven. Brood en wijn zijn in de landelijke mediterrane cultuur een basiselement van de dagelijkse voeding én van de viering. Met deze tastbare middelen symboliseerden ze het maatschappelijk. Resultaat: vruchten van de aarde en de menselijke arbeid of van natuur en cultuur. Op dit moment brengen we de/onze gaven samen : we brengen de materiële realiteit samen en bieden het aan zodat het kan worden verdeeld aan iedereen. In veel gemeenschappen valt dit moment samen met de giff voor de maaltijd of geld voor de mensen in preciaire situaties, binnen of buiten de Christelijke gemeenschap.

4.1.2. Een bevrijdend gebed

De prelatie biedt ons via het gebed de synthese van de bevrijdende acties van God doorheen de geschiedenis. De 7de prelatie bijvoorbeeld erkent Christus als de gast en pelgrim bij ons en de H. Geest als de schepper van de gemeenschap die alle naties en mensen samen brengt als één volk, dat op weg is naar het Rijk Gods, waarbij we met de

vrijheid/argeloosheid van kinderen, geleid worden door de liefde. Het grote dankgebed eindigt altijd met de vreugdevolle zang: Heilig, Heilig, Heilig.

Het is wellicht geen toeval dat we de conclusie van het grote sociologische onderzoek m.b.t. religie en de integratie van migranten ons leert dat de religie een "oefening is van Gods glorie in mens en gemeenschap in wiens gemeenschap de geschiedenis geheiligd wordt"

De auteurs geloven dus dat één van de belangrijkste bevindingen is dat religie de ware inspiratiebron is en dat dit grote implicaties heeft voor de integratie van immigranten voor hun leven als burger/inwoner/ ingezetene.

4.1.3. De kern van de eucharistie

De canon vormt het hart van de eucharistie. Gebed en samenkomsten zijn een centraal moment m.b.t. de herinnering van het laatste avondmaal. Schatplichtig aan de vele meningen hieromtrent, willen we ons beperken tot een korte referentie m.b.t. één van de meest significante aspecten, zoals het zichtbaar is in diverse vormen.

In de Romeinse Canon herinneren we ons dat God blijft scheppen tot op vandaag, waarvoor we hem danken.

De prelatie 4 herinnert ons aan Jezus Christus, die "aan de armen het nieuws bracht dat ze zalig waren; aan de gevangenen de vrijheid toezegde.

Prefatie 5b vraagt dat alle christenen ons inspireren tot woorden en reële daden.

Het tweede deel van het gebed erkent dat Gods geest zo werkt dat wij anders beginnen te praten met de anderen, en dat deze die van elkaar vervreemd waren, elkaar de hand schudden in vriendschap; dat naties de weg zoeken naar vrede onder elkaar. Dit zijn geen lege woorden in onze context, die is gekenmerkt door een ongelijke verdeling van de welvaart, de asymmetrische sociaal economische relaties, het proces van de sociale uitsluiting en verspreiding van de xenofobie.

4.1.4. Binnengaan in de gemeenschap

Precies voor deze redenen vervolgt de eucharistie om twee acties te incorporeren die een hoge symbolische waarde hebben.

Vooreerst bidt de gemeenschap samen het Onze Vader, hetzelfde gebed dat Jezus bad met zijn leerlingen. Hij vraagt dat we zouden leven in de universele broederschap van het Koninkrijk; dat we de wil van de vader zouden vervullen; dat we ons dagelijks brood zouden ontvangen; dat we vergeving zouden krijgen van onze zonden en dat we niet in bekoring zouden gebracht worden. Vervolgens is dat een gebed voor vrede en eenheid, dat ondersteund wordt door een simpel maar specifiek gebaar : open, verbonden en gespreide handen om het vredesteken te delen met onze broeders. Zoals de Spaanse dichter Blas de Otero zei: we vragen vrede, brood en het woord.

Met wat we hierboven vermelden, is het duidelijk dat 'gemeenschap' geen individuele daad is, beperkt tot de relatie tussen Jezus en de gelovige. Aansluitend bij de communio het leven van Jezus delen, leven volgens zijn weg en keuzes en niemand uitsluiten.

Binnengaan in de gemeenschap met God door de christelijke eucharistie betekent binnengaan in een gemeenschap van/met alle mensen doordat christenen zich identificeren met de gemarginaliseerden. Door het aanbieden van brood en wijn, wordt de gehele materiële en economische realiteit geïncorporeerd in het Goddelijke. God geeft ons dit terug door zijn engagement en belofte aan de gehele mensheid zonder uitzondering.

4.2. Politiek niveau : sociale en economische rechten

4.2.1. Internationaal onrecht en migratie

Er zijn twee basisoverwegingen die ons helpen om migratie te begrijpen, maar die we vaak negeren of ontkennen. Vooreerst de internationale ongelijkheid en asymmetrie m.b.t. de verdeling van de bronnen. Mensen migreren simpelweg om in betere leefomstandigheden te leven dan in hun eigen streek. Als de levensverwachting in Liberia amper 39 jaar is en in Canada is die meer dan 80; indien het gemiddeld inkomen per capita in Haïti minder is dan 800 \$ en in Ierland meer dan 60 000; indien het analfabetisme in Marokko ongeveer 50 % is en in West-Europa praktisch nul; hoe kan iemand dan verbaasd zijn dat er migratie is? Over migratie spreken is eigenlijk praten over deze onfaire verdeling van de welvaart over de wereld. De vlucht van de mensen uit armere naar rijkere landen is een antwoord op de ongelijke verdeling van de welvaart over de wereld, wat theoretisch/principieel niet zou mogen.

4.2.2. Push-and-pull factoren

De tweede basisoverweging die we ook vaak vergeten is dat de gemigreerde arbeiders een structureel deel zijn van het productiesysteem van de landen waarin ze wonen. Mensen verlaten hun land maar omdat ze er niet in slagen comfortabel te leven en dus uit noodzaak, zo simpel is het. Het is belangrijk zich dit te herinneren, zeker in tijden van crisis zoals vandaag, opdat we niet zouden vergeten dat we hen eigenlijk vroegen te komen! Denk bijvoorbeeld aan drie structurele elementen van de Spaanse economie : de boom in de bouw, de sterke instroom van vrouwen in de arbeidsmarkt en de evolutie van de communicatie technologie. Kon iemand zich indenken dat dit mogelijk is/was zonder de bijdrage van Equatoriaans en Pools of Boliviaans en Roemeens huispersoneel en de duizenden Marokkaanse arbeiders die kabels trekken in onze straten?

Natuurlijk is het niet waar dat alle vluchtelingen hun land verlaten omwille van de armoede. Maar het is wel waar dat weinig mensen hun land zouden verlaten indien ze er de mogelijkheid hadden te leven volgens hun plannen/wensen. En zijn er zijn dus factoren die mensen stimuleren om hun land te verlaten; en er zijn in de ontvangende landen economische en demografische factoren die vreemde arbeidskrachten zoeken/nodig hebben. De academische literatuur noemt dit push-and-pull factoren.

Het is noodzakelijk om deze feiten op te nemen in onze reflectie en in een breder perspectief te plaatsen. Dit wil zeggen dat de Spaanse maatschappij een plaats is van integratie van de dagdagelijkse toepassing van de mensenrechten en de sociale cohesie.

Om het kort te houden willen we enkel focussen op de arbeidsmarkt en daarbij andere sociaal- economische rechten als recht op huisvesting en gezondheid, terzijde laten.

4.2.3 Vuil, gevaarlijk en lastig werk

Het is geweten dat bij de bevolking van vreemde origine er een hogere tewerkstellingsgraad is dan bij landeigen bevolking, maar ook bij hen is er een hoger of een tijdelijke en preciaire tewerkstelling. Bovendien ontvangen zij een lager salaris. In alle landen moeten de migranten in slechtere arbeidsomstandigheden werken dan de eigen bevolking. Daarom spreekt men van de 3 D's: dirty, dangerous, demanding (vuil, gevaarlijk en lastig). In onze context, die is gekenmerkt door een duale arbeidsmarkt, is er een concentratie van migranten arbeiders in specifieke delen van het productief systeem en dat vaak onder moeilijker arbeidsomstandigheden. Dit is de zogenaamde etnische stratificatie, waarbij migranten arbeiders in arbeidscategorieën terecht komen zoals niet gekwalificeerde handenarbeid. Dat

verklaart waarom velen van hen te vinden zijn in sectoren als: huisarbeid, intensieve landbouw, of bouw.

4.2.4. Structurele discriminatie

Dit is ontegensprekelijk een vorm van tewerkstellingsdiscriminatie. Misschien is het wel een subtiele vorm van discriminatie, omdat minstens de perceptie bestaat dat de migranten arbeiders vrijelijk hun tewerkstellingssector kiezen, omdat ze daar terechtkomen via vrienden, familie, of omwille van hun grote beschikbaarheid of vroegere ervaring. Nochtans bevestigen vele studies dat er een vorm van structurele discriminatie bestaat op de arbeidsmarkt, die nochtans voor alle arbeiders dezelfde condities garandeert. We geven slechts één voorbeeld dat gepubliceerd werd (15 jaar terug) omdat het op een sterk grafische wijze toont wat discriminatie is en hoe het werkt in een relatie tot het aanvaarden van een job. Gebruikmakend van de techniek van de institutionele verificatie gingen verschillende mensen met dezelfde kwalificatie solliciteren voor dezelfde functie. De studie mat hoe deze mensen progressief doorheen verschillende stappen dienden te gaan (telefoongesprek, interview, aangenomen voor het werk). Dit toonde dat Marokkaanse arbeiders in Spanje vier keer minder kans hadden dan hun Spaanse collega's. Met andere woorden: door het simpel feit van het Marokkaan-zijn hadden deze mensen met een gelijkaardig curriculum veel minder kansen op een interview. De situatie is sindsdien ontegensprekelijk slechts weinig veranderd.

4.2.5. Institutionele discriminatie

Hoewel dit duidelijk aantoont wat structurele discriminatie betekent (en dit kan verwacht worden in het dagelijks economisch leven) is het noodzakelijk een paar woorden te wijden aan de institutionele discriminatie. We willen wijzen op het feit dat als gevolg van de politieke en administratieve praktijk een soort van discriminatoir institutioneel systeem werd gecreëerd. Vanuit dit perspectief, het bestaan van de Aliens Act, het ondergeschikt maken van migranten arbeiders aan de nationale situatie en de vele administratieve praktijken leidt tot een discriminatoir institutioneel kader, omdat, in de praktijk, vreemde arbeiders niet dezelfde toegang hebben tot de jobs. In elk geval is het meest sprekende voorbeeld betreffende institutionele discriminatie de Spaanse weigering om de internationale conventie met betrekking tot de garantie van de rechten van alle migranten arbeiders en hun familie (18 december 1990) te ratificeren. Dit is ontegensprekelijk zo in alle landen die migranten ontvangen. In januari 2010 bleef de Spaanse regering (in een antwoord op een parlementaire vraag) weigeren om deze conventie te ratificeren en dit op basis van algemene formele argumenten. Letterlijk staat er dat 'the subject matter requires, from the outset, a commonly health position on the measures relating to immigration policies' (kortom: het is politiek Europees, en kan hier niet behandeld worden).

4.3. Sociaal niveau: beleid inzake gelijkheid en inclusie

Als we onze aandacht verleggen van de formele erkenning van sociale en economische rechten naar de effectieve en reële implementatie ervan, wordt de situatie bijzonder ingewikkeld. Zoals we vroeger spraken over culturele rechten in termen van discriminatie, zo zouden we het nu moeten hebben over gelijkheid. Wat dit betreft, zoals Zapata-Barrero stelde, moeten we de rechten in verband met de taal combineren met de taal van de discriminatie. In strijd met het feit dat ze dezelfde rechten hebben, hebben de migranten niet dezelfde mogelijkheden inzake sociale mobiliteit of publieke erkenning.

4.3.1. Beleid inzake gelijkheid

Elk individu, dat zich in een gelijkaardige situatie bevindt, zou dezelfde mensenrechten moeten genieten. Daarom verdedigen wij een beleid gericht op gelijkheid. Dus, wanneer de

objectieve situatie een praktische ongelijke behandeling meebrengt, zijn correctieve maatregelen en bevestigende acties nodig om de mistoestanden te verhelpen, de ongelijkheid te compenseren en de discriminatie te counteren. Voortgaand op wat was gezegd in de vorige paragraaf willen we onze reflectie focussen op de cirkel van arbeid, hoewel dezelfde argumenten kunnen gebruikt worden met betrekking tot het recht op huisvesting, onderwijs of gezondheid.

4.3.2. Het werk: een plaats van discriminatie

We hebben al gewezen op de verschillende arbeidsomstandigheden waarmee migranten arbeiders geconfronteerd zijn en ook op de structurele rol die zij nochtans hebben in onze hedendaagse maatschappij. Het is nu echter belangrijk te wijzen op verschillende aspecten die gelinkt zijn aan de reële inschakeling van migranten in de arbeidsmarkt en dit in relatie tot het beleid dat een inclusieve integratie beoogt. Sinds enige tijd weten we dat migranten arbeiders lijden onder een hoge graad van onzekerheid inzake tewerkstelling. Zeker in deze tijd van economische crisis hebben zij sterk te maken met hogere werkloosheid, precies omdat interim arbeiders altijd het eerst ontslagen worden. Juist in deze context is het beleid dat migranten arbeiders aanmoedigt om terug te keren, unfair en zelfs gevaarlijk voor onszelf (er werd trouwens aangetoond dat het inefficiënt en onrealistisch is).

Een tweede aspect verwijst naar het bestaan van verschillende categorieën van arbeid, waar er een concentratie van buitenlandse arbeiders is. We hebben al gewezen op de sectoren die gekenmerkt zijn door zware arbeid, gebrek aan sociale status en beperkte rechten. Het meest sprekende voorbeeld is dat van de huisarbeid. Daar vinden we de meeste situaties van financiële onregelmatigheden. Daar is ook het werk niet conform aan de betrokken regels en dit zelfs als het arbeidscontract geregulariseerd is. Dan moet men er nog rekening mee houden dat de regels in deze sector lager liggen dan de algemene. Daarom is er een dringende nood aan een grondige hervorming van het systeem.

Ten derde is het noodzakelijk een paar woorden te wijden aan de kwalificatie van migranten arbeiders. In veel gevallen vinden we een reële verspilling van capaciteiten omdat hun opleiding en ervaring niet in aanmerking genomen werd, vooral door hun classificatie als een aparte etnische groep en discriminatie op de werkplaats. Een intelligent beleid (zelfs als dit enkel bekeken wordt vanuit het standpunt van economische efficiëntie) zou de aandacht moeten vestigen op de beschikbaarheid van het menselijk kapitaal van migranten arbeiders en dit vanuit het standpunt van praktisch management dat kwalificaties moet erkennen, rekening houdend met de verschillende niveaus van onderwijs. Zeker in deze tijden van crisis en herscholingsprogramma's zou men de waarde van de arbeiders die zich hier bevinden moeten erkennen vooraleer zich in ambigue en gevaarlijke procedures te wagen zoals de aanwerving van geschoolde arbeiders (zogenaamde blue card) of circulaire migratie.

Tenslotte is het essentieel te wijzen op de realiteit van migranten arbeiders die al zijn ingeschakeld in de arbeidsmarkt. Enerzijds is het noodzakelijk hen te lokaliseren, hen te informeren, hen zichtbaar te maken en te strijden tegen elke discriminatie waarmee zij geconfronteerd worden op het werk. Op hetzelfde moment is het noodzakelijk te zoeken naar positieve maatregelen die een voordeliger, een meer creatieve en een vruchtbaarder benadering van de diversiteit op de arbeidsmarkt kunnen bewerkstelligen. Anders is het zeer moeilijk kansen te benutten, die de opwaardering van mensen van vreemde oorsprong kunnen bewerkstelligen. Meerdere sociale entiteiten hebben sociale initiatieven gelanceerd en dit reeds gedurende verschillende jaren- maar de weg ernaartoe blijft lang.

4.3.3. De structureel-functionele benadering

We kunnen samenvatten wat we al stelden door sommige reflecties met betrekking tot het verhoopde integratiemodel te herzien. De structureel-functionele benadering ziet het sociaal

systeem als één geheel, dat verdeeld is in drie subsystemen (cultureel, economisch, individueel) welke harmonieus op elkaar moeten afgestemd worden, zodat het geheel en de onderdelen correct functioneren. Rekening houdend met dit perspectief zal het individu geïntegreerd worden, wanneer hun cultureel bepaalde rol ingezet wordt samen met hun zelfrealisatie of persoonlijke voldoening en dit met toewijzing van voldoende financiële middelen. Met andere woorden indien de immigrant adequaat voldoet aan een specifieke sociale rol, zal hij economische bronnen vinden die voldoende zijn om hem toe te laten zijn leven verder te zetten en op deze manier persoonlijk tevreden te zijn. De valkuil van deze functionele benadering werd reeds duidelijk, omdat het geneigd is de migrant louter te zien als een radertje in de hele sociale machinerie. Dit voorstel tot integratie bestaat enkel uit een aanpassing aan de bestaande realiteit.

Het probleem is echter dat deze benadering de ongelijke levensomstandigheden van de migranten negeert. Op die manier worden zowel de culturele rol die zij zouden moeten hebben als de voor hen bestemde economische bronnen, oneerlijk verdeeld. Dit verplicht ons nog maar eens om de culturele en de economische dimensie simultaan te behandelen. Migrantten blijven zitten in een structurele positie die het mogelijk maakt hen economisch uit te buiten, wat een functionele rol speelt in het globaal kapitalistisch systeem. Daarom is er nood aan een minder functionele visie en één die minder gericht is op een status quo ten einde de strategie van culturele segregatie te benoemen die de economische uitbuiting mogelijk maakt.

Toch is het mogelijk – vanuit een kritisch perspectief - om voordelen te ontlenuen aan een structureel-functionele benadering ten overstaan van de integratie. Als de functionele ambiguïteit overstegen kan worden is er het voordeel dat de structurele aard van de migratie in het globaal systeem, kan onderlijnd worden. Het laat ons toe de migratie (en de migrantten) te zien als een essentieel element van het systeem, zonder hetwelk het onmogelijk zou zijn onze realiteit te begrijpen. Tezelfdertijd wordt hierdoor het feit geaccepteerd dat een reële integratie niet mogelijk is, zonder de toekenning van de structurele rechten (werk, huisvesting, onderwijs, gezondheid). Dit omdat wij in de realiteit geen structureel geïntegreerde maatschappij hebben.

Hoofdstuk 5: participatie – opbouw van de stad

Het laatste hoofdstuk is korter dan het vorige en heeft een beetje het karakter van een conclusie. Of moet ik zeggen: een 'open' einde omdat onze conclusies open blijven en ons naar de levenstaak brengen een constructieve integratie in ons dagelijks leven te brengen. De Eucharistie drijft ons naar het leven en om een polis te bouwen die een volledige participatie toelaat en een maatschappij wil zijn waarin de uitoefening van alle rechten een realiteit is

5.1. Theologisch niveau : slotrituelen

We zijn nu aangekomen bij het zogenaamde slotritueel van de Eucharistische dienst. De slotzegening plaatst ons onder het genadig aanschijn van de Drievuldigheid of neemt ons op in haar omarming die ons verandert. De taak die ons rest zal niet zozeer door onze eigen daden vervuld worden, zelfs niet als deze geïnspireerd zijn op het model/principe van de Triniteit: we werken in de goede richting omdat God zelf met ons in deze richting werkt. Hij engageerde zich immers in onze geschiedenis en neemt ons op in zijn genade. De

wegzending mag niet gezien worden als een routine en oppervlakkige formule zoals het gebruikelijke 'Ga in Vrede' kan suggereren. Vaak spreken we dit uit of horen het alsof er niets veranderd is gedurende/met de dienst, maar dan vergeten we de diepe betekenis van het 'Shalom' of het Bijbelse vredesteeken. Andere formules helpen ons om nieuwe niveaus en meer genuanceerde meningen te leggen in de wegzending aan het einde van de sacramentele viering, in de overtuiging dat bij het einde van deze sacramentele dienst de vreugde van Heer onze sterkte is, of dat ons leven de glorie van de Heer mag vergroot hebben. Ik meen dat de volgende alternatieve formule krachtig is, hoewel het soms gezien wordt als niet erg liturgisch: "wij hebben de Eucharistie gevierd. Nu moeten we deze beleven. Laat ons van hier weggaan in vrede".

Dit betekent dat we er ons, bij het einde van de sacramentele viering, van bewust zijn dat we iets anticipatiefs beleefden van het nog niet gerealiseerde Koninkrijk, dat komende is. Daarvoor en daarom zijn we uitgenodigd om het leven, de maatschappij te hervormen conform aan wat we vierden. Met andere woorden, we zijn geroepen om van ons leven een Eucharistie te maken. Zo zullen we de gehele realiteit begrijpen vanuit een Eucharistisch perspectief, conform met wat geanticipeerd werd in de viering. Daarom is het aan te bevelen de Eucharistie te beëindigen met een exit processie, welke ons van de kerk terug brengt in de wereld, van het private naar het publieke, van de eigen gemeenschap naar het beleid, van het 'reeds' naar het 'nog niet', van het sacrale naar het seculiere, van de kerk naar de wereld, van de anticipatief beleefde toekomst naar het heden dat in opbouw is, van de gaven naar de ontvangen zending, van de zondag naar de week.

5.2. sociaal-politiek niveau : dagdagelijkse participatie in interactie.

Het is in het dagdagelijkse leven dat het laatste niveau van de politieke rechten ter sprake komt. We begonnen dit essay met de bevestiging van de onschendbare waardigheid van elk menselijk wezen, welke weerspiegeld is in de gelijktijdige toepassing van de culturele en socio-economische rechten. Nu bereiken we het punt waarop het noodzakelijk is de universaliteit van de politieke rechten te affirmeren. Deze voorzien de volledige participatie van de publieke ruimte en de opbouw van een algemeen/globaal burgerschap. We spreken nu over de erkenning van de institutionele natuur van deze situatie, waarbij we ons niet mogen beperken tot de formele aspecten. Integendeel we moeten deze rechten toepassen in de normale dagelijkse interactie. Daarom is deze taak én constructief én creatief en representeert ze de horizon waar we naartoe werken.

Vanuit dit standpunt gezien is het sleutelbegrip het stemrecht. Hoewel dit betwijfeld wordt is het nochtans zeer klaar: er zal nooit een volledige integratie zijn tussen de eigen en de vreemde bevolking zonder de erkenning van het recht op volledige politieke participatie via de deelname aan de democratische verkiezingen in het land. Wanneer migranten niet mogen stemmen of niet verkiesbaar kunnen zijn, zal er altijd een democratisch deficit zijn, welke hun volledige integratie belet. De vraag naar initiatieven zoals 'Ik leef hier, dus ik stem hier' focust op deze vraag naar gemeentelijk stemrecht. Als ze de mogelijkheid hebben om lokale vertegenwoordigers te verkiezen kunnen ze de belastingen managen. Dat lijkt ons een gevoelige, realistische en vanzelfsprekende vraag. Jammer genoeg is de universele toepassing hier nog veraf. De Spaanse grondwet voorziet deze mogelijkheid alleen voor burgers van landen die dezelfde mogelijkheid geven aan de Spaanse burgers op hun grondgebied. In de praktijk betekent dat, dat Marokkanen en Equadoriaanse burgers niet het recht hebben te stemmen in de stad waar ze leven en belastingen betalen. Daarom is het noodzakelijk dergelijke akkoorden (die deze regeling voorzien) te sluiten. Het noodzaakt ons ook om argumenten te zoeken om de eigen Grondwet te wijzigen om deze meer in overeenstemming te brengen met onze moderne realiteit.

Deze formele erkenning is noodzakelijk maar onvoldoende om de beoogde volledige participatie in/aan de maatschappij te bereiken/mogelijk te maken. Volgens het standpunt van de politieke theorie is het noodzakelijk om te reflecteren over de betekenis en de praktijk van het burgerschap. De Joë-groep heeft een evocatief interpretatie schema ontwikkeld met vier niveaus van integratie van de migrantenbevolking in Spanje. Daartoe combineert het aspecten zoals het begrijpen van de co-existentie, toegang hebben tot de arbeidsmarkt, de impliciete maatschappelijke modellen en de verschillende statuten van de burgers. Daardoor worden de verschillende manieren om het burgerschap en de sociale politiek te begrijpen en toe te passen duidelijk. De ene is het verdrukkende burgerschap dat opteert voor het tegenwerken van de integratie van migranten, de sociale regularisatie en de sociaal-politieke assimilatie. De andere wil een gelijke burger zijn die opteert voor een egalitaire integratie in de maatschappij van de vrije markt - en ondergeschikt - in het sociaal beleid. Een derde optie is het niet verbonden burgerschap. Dit wijst op de niet-participatie van de migranten populatie en een segregationistische sociale politiek. Tenslotte suggereert het een meer dynamisch en progressief model van een 'kritisch burgerschap' waaronder we een institutioneel project verstaan, dat de rol van alle individuen en groepen erkent als actieve subjecten in de opbouw van een meer rechtvaardige sociale orde, wat een politiek plan met sociale objectieven veronderstelt.

Meer precies is het noodzakelijk terug te keren naar het nastreven van de integratie, teneinde het perspectief van de symbolische interactie te herontdekken. Dit omwille van de structurele aard van het burgerschap. Het focust op het belang van de dagelijkse interactie als deel van het dagdagelijkse leven wat ons toelaat alle begrenzingen van formeel-legistische aard te overbruggen. Ook vermijden we zo de risico's van het idealisme, dat we vinden bij kritische instanties voor wie het onmogelijk is zich in het dagdagelijkse leven te positioneren. Met deze benadering, zijn we in staat het theoretisch sociologisch standpunt te combineren met dat van meer creatieve politieke acties, binnen het raamwerk van een Eucharistische praktijk die ons verwijst naar de dagelijkse taak (die altijd onaf zal zijn) die inclusieve maatschappij op te bouwen. Dagelijkse interactie laat toe dat de inclusieve maatschappij werkelijkheid wordt en het niet bij lege woorden doet blijven. De buurt, de school, de kerk, het park of het gezondheidscentrum, zijn de plaatsen die ons zullen aantonen of we een inclusieve maatschappij aan het bouwen zijn of dat we nog leven met de wij/zij benadering en mentaliteit (migranten en autochtone bevolking die muren bouwen tussen hen in).

Het is daarom dat de sleutel ligt bij gebaren als het breken van het brood. En het is hier dat we de kracht ontdekken van de creativiteit en van de politieke migranten theologie. Aan het breken van het brood herkennen we elkaar, delen we met elkaar en wisselen we enkele woorden met elkaar, delen we gelijkmatig onze bezittingen, bouwen we een stad waar niemand uitgesloten is.

Deze werkvertaling van 'Breaking bread: Notes for a political theology of migration' - 'Brood breken: notities voor een politieke theologie over de migratie', van Daniel Izuzquiza sj. werd uitgevoerd op vraag van ORBITvzw voor een werksessie in het kader van de AMOS campagne 'Migratie heeft een jong gezicht. Kwetsbaar, hoopvol, onze toekomst' op 20 december 2012

Met bijzondere dank aan Tony Van Haver (ORBIT/AMOS Stuurgroep), Angelique Sinia en Roland Huybrecht (vrijwillige vertalers).

ORBIT vzw | THUIS IN de wereld van DIVERSITEIT & MIGRATIE

Huidevettersstraat 165 - B-1000 Brussel -t 02 – 5021 128 - info@orbitvzw.be www.orbitvzw.be